

16. Országos Arany János Irodalmi Verseny

2008.

MEGOLDÓKULCS

Kedves Kolléga/nő!

Köszönjük, hogy több hónapos munkával felkészítette tanítványait a versenyre. Reméljük, öröme lett az olvasmányokban, az együttműködésben.

Az alábbiakban a megoldások leglényegesebb elemeit adjuk meg. Az elbírálás alapszemponyjai: a mű részletes ismeretének bizonyítása, a feladathoz való rugalmas alkalmazkodás, szabatos és árnyalt fogalmazás (vagy választás a feladat jellegétől függően). A bíráló szaktanár csak az elvárhatóan teljes értékű válaszra adja a maximális pontszámot; a hiányos, pontatlan megoldást a saját belátása szerint mérlegelve – köztes egész pontszámmal – értékeli. **Fél pont nem adható!**

A megoldókulcs 9 oldalas – a csoportos javítás érdekében minden mű külön oldalra került.

Nem küldhető tovább az a (tartalmában bármennyire értékes) dolgozat, amelyben a durva helyesírási hibák száma háromnál nagyobb vagy a helyesírási hibák száma 30-nál több. Rendezetlen külalak, csúnya javítgatás, olvashatatlan írás ugyancsak kizáró ok.

Kérésünk:

- A javítást **piros színű tollal** végezzék. (A beküldött dolgozatok felüljavítása zöld színű tollal történik.)
- A jó megoldásokat **pipával**, a hiányzókat **hiányjellel** jelöljék.
- Az elért pontszámokat feladatonként összesítsék, s írják a margóra, a feladatlap **összpontszámát vezessék át az első oldal aljára.**
- A megadott ponthatárt (120 pontot) elérő dolgozatokat 2008. december 5-ig kérjük postára adni az alábbi címre: Bláthy Ottó Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium 2890 Tata, Hősök tere 9.

Köszönjük munkáját, együttműködését!

A megoldások/alapelemek

(Általában egy elem egy pont)

I. ARANY JÁNOS: BUDA HALÁLA

1. Soroljon fel a mű cselekményéből 5 olyan mozzanatot, amely a Buda és Etele közti ellentét oka volt! (5 pont)

- a) a hatalom megosztása
- b) Detre ármánykodása
- c) Gyöngyvér áskálódása
- d) a két feleség vetélkedése
- e) az Isten kardját Etelehez viszik

(további válaszlehetőségek: a követek nem Budához mennek; a hunok inkább Etele-t kedvelik stb.)

2. Írja le, hogyan jelenik meg az eposzban a *Rege a csodaszarvasról* című monda! (3 pont)

- a) Hogyan kapcsolódik a műhöz?
A műben feldolgozott monda az eposz egyik éneke
- b) Kik mondják el?
a hegedősök
- c) Mikor mondják el?
a nagy vadászat után

3. Nevezzen meg a költő által alkalmazott eposzi kellékek közül hármat, és mutasson rá, hol vannak ezek a műben! (3-3, összesen 6 pont)

Felhasznált kellék:

Megjelenés a műben:

a) jóslat	d) Arany az első énekben megjövendöli, hogy a hatalom megosztásának napját az utódok sírva fogják gyászolni.
b) epizód	e) Gyöngyvér és Ildikó találkozása
vagy
Etele megmenti Budát a vadászaton
c) isteni beavatkozás	f) Az Isten kardjának megjelenése a történetben

4. Jellemezze 3 – 3 mondattal a főhősöket! (3-3, összesen 6 pont)

Buda és Etele legfontosabb tulajdonságainak mondatokba foglalt leírását várjuk el.

II. SZIGLIGETI EDE: LILIOMFI

1. Ki kit kinek tart? A mű komikuma abból is fakad, hogy néhány szereplő egy-egy alakot másnak gondol. Írja a megfelelő nevet az alábbi táblázatba! (5 pont)

Aki téved	Akit felismernek	Akinek tartanak
Szilvai	Szellemfi	Liliomfinak
Kányai	Liliomfi	ifj. Schwartznak
Erzsi	Liliomfit	ifj. Schwartz
Kányai	Gyuri	Szilvai rokonának
Szilvai	Liliomfit	pincérnek

2. Szellemfi remek színészi alakítással – becsapva másokat – többször megsegíti Liliomfit. Nevezzen meg 2 ilyen komikus helyzetet! (4 pont)

- elhiteti Szilvaival, hogy ő Liliomfi
- úgy beszél az ifjú Schwartzcal, mintha az lenne Liliomfi

(Egy-egy jó válasz 2-2- pont.)

3. Milyen szerepek mögé bújik Liliomfi a darab során? Nevezze meg ezeket! (3 pont)

- a) gróf b) ifj. Schwartz c) pincér

4. Milyen cselekedetektől, magatartásformáktól látszik, hogy Kányai fogadós véleménye többször változik Gyurival kapcsolatban? Válaszát indokolja! (8 pont)

Kányai viselkedése

Indoklás

a) szereti Gyurit	e) mert jó pincérnek tartja
b) megharagszik rá	f) mert megtudja, hogy szereti Erzsit
c) vejjél fogadja	g) mert azt hiszi, hogy gazdag
d) szidalmazza	h) mert kiderül, hogy mégiscsak pincér

III. ALEXANDRE DUMAS: MONTE CRISTO GRÓFJA

1. Honnan származik a címszereplő neve? Egészítse ki a hiányzó szavakat! (5 pont)

Egy Földközi-tengeri **sziget** neve, ahol **kalózok** találkoznak rendszeresen; ide rejtette el a kincsét **Cesare Spada**, amit (**Faria** abbé segítségével) **Edmond Dantes** megszerez.

2. Igazolja a következő állításokat Faria abbéról! (3 pont)

- kivételesen művelt ember, mert **kivételes tájékozottsággal rendelkezik több tudományág területén (történelem, földrajz, irodalom, nyelvészet, filozófia, kémia, orvostudomány)**
- nagy tudású ember, mert **sok nyelvet beszél (német, francia, olasz, angol, spanyol, latin, görög)**

tudását a gyakorlatban is érvényesíteni tudja, mert **a börtönben szótárt, írószerszámot, tintát készít, megtervezi menekülését.**

3. Kérdéseink Benedettora vonatkoznak. (4 pont)

- Kicsoda valójában Benedetto? **Villefort és Danglars-né törvénytelen fia, akit Bertuccio sógornője nevel, miután Bertuccio megkéselte Villefort-t, és magával vitte a csecsemőt.**
- Mi nevének jelentése? **„áldott”**
- Hogyan cáfol rá erre gyerekkorától fogva? **Nevelőanyja halálának okozója, később több gyilkosság miatt kerül a gályára.**
- Hogyan lesz „valami isteni bosszú eszköze”? **Danglars és Villefort elleni bosszújában válik Monte Cristo „eszközévé”: Danglars kisasszony vőlegénye lesz, hozzájárul Danglars anyagi tönkretételéhez; a saját apja, Villefort ítélkezne fölötte, amikor kiderül, hogy törvénytelen fia a vádlott.**

4. Ki az, aki így jellemzi Monte Cristo grófját? Kinek beszél így róla? (2 pont)

„Egyáltalán nem érdeklik a kitüntetések, és csak annyit fogad el, amennyi az útlevelére ráfér.”

- Albert de Morcerf
- édesanyjának, Mercédes-nek

5. Mi Bertuccio bűne? Miért tartóztatják le? (2 pont)

- Bátyja halálát akarja megbosszulni, ezért késeli meg Villefort-t, akiről azt hiszi, meghalt.
- Carcante és az ékszerész, Joannes meggyilkolásával vádolják, amikor letartóztatják. Ebben viszont nem vétkes, a gyilkos Caderousse, Carcante férje, Edmond Dantes édesapjának egykori szomszédja.

6. Ki kapja a 3 egykori „barát” közül a legenyhébb büntetést? Mi ez a büntetés? (2 pont)

- Danglars
- Elveszíti vagyonát és családját, de Monte Cristo meghagyja a maradék ötvenezer frankját, és elengedi Luigi Vampa fogságából, miután felfedi előtte a bosszú okát.

IV. VÁMOS MIKLÓS: ZENGA ZÉNEK

1. Melyek Öcsi gyermekéletének felnőttekre is jellemző konfliktusai? Soroljon fel közülük legalább hármat! Válaszát példával is igazolja! (6 pont)

- a) vallásosság-ateizmus
- b) jómód-szegénység
- c) hazugság-őszinteség

További válaszlehetőségek: lázadás az igazságtalanság ellen-megalkuvás, zsidó származás, jó szándék-szerencsétlen megvalósulás stb. (Minden olyan válasz elfogadható, amelyet a műből vett példa igazol.)

2. Magyarázza meg a következő kifejezéseket! (6 pont)

- a) epicentrum: epicentrum = a földrengés középpontja
- b) pa(ga?)rázdálkodás: paráznaság+garázdálkodás
- c) átólcettig: elejétől a végéig
- d) szabadejrópáznak: a Szabad Európa Rádiót hallgatják (titokban)
- e) miháncs: mihelyt
- f) hégerül: héberül (zsidó nyelven)

3. Kit hívnak Kovács Lajosnénak? Miért? (2 pont)

- a) Angelika nővért
- b) Azért, mert az apácarendet feloszlatták, névházasságot kötött.

4. Hogyan keveri bajba - akaratlanul – apját Öcsi? Hogy sikerül megmenekülnie? (4 pont)

- a) Apja tiltása ellenére kiviszi a lakásból a játszásra megkapott tölténytáskát, meglátják nála „az újjászervezett államrendőrség” fegyveresei.
- b) Házkutatást akarnak tartani, fegyvert keresnek. Apja megmutatja a nyugtát, amivel igazolja, hogy a pisztolytáskát megvásárolta.

V. MÓRICZ ZSIGMOND: FORR A BOR

1. Értelmezze a regény címét! (1-1, összesen 2 pont)

- eredeti jelentés a must forrással, szeszes erjedéssel válik nemes itallá
- regénybeli jelentés: Móricz az 1890-es évek középosztálybeli fiatalságának életre készülését, "kiforrását" akarta megírni

2. Mely 4 nagy esemény adja a regény fő cselekményét? Jelölje meg ezekben Nyilas Misi szerepét! (8 pont)

Esemény	Nyilas Misi szerepe
1. Október 6-án megkoszorúzzák a honvédemléket Misi osztálytársai. El akarják lógni az órákat.	Nyilas Misi nem tart velük, a bátyja miatt nem teheti.
2. Az Ifjúsági Segélyegylet megszervezése.	Nyilas Misi a fő szervező, elnökké választják.
3. Bál-pénzt kellett szerezni a Segélyegyletnek.	Nyilas Misi szaval, táncol, mulat. "Most volt életének csúcspontja."
4. Az érettségi tételek ellopása, az érettségi.	Misi kénytelen részt venni az akcióban, mert a ragasztót el kellett tüntetnie, amit a fiúk az asztalon felejtettek. Az akció sikerült.

3. A *Forr a bor* önéletrajzi regény is. Említsen 3, ezzel kapcsolatos tényt! (3 pont)

- 3 iskolába járt: Debrecen, Sárospatak, egy kis alföldi város gimnáziuma (Kisúj-szállás)
- Dr. Isaák Géza igazgató Móricz nagybátyját, Pallagi Gyulát személyesíti meg.
- Édesapja alakja: parasztból lett iparos, ács, nagyon kistermetű ember. El kell tartania 7 gyermekét (6 fiú, egy lány), mindegyiket kitaníttatja. Nagyvonalúan megvendégel mindenkit.
- Misi nem fogadja el az Eötvös kollégiumi helyet, mert ő nem tanár, hanem író akar lenni.

4. Mit jelentenek a regényben a következő kifejezések! (5 pont)

- consilium abeundi: felszólítás az iskolából való távozásra, eltanácsolás
- "szabályszerű": 2-es magatartásjegy, vagyis nem szabályszerű viselkedés
- Sertorius: Nyilas Misi drámája
- Fertő: a Fertő utcai diákkamara a város közepén lévő mocsár szélén. Egy nyugdíjas pénzügyőr tartotta fenn, minden szobát kiadott, a fiúk a piszkos szobákban leginkább ittak, dohányoztak
- létra: Az emberiség egymás fölötti síkokban helyezkedik el, és a felső réteg a világért sem akar egyetlen tagot sem bebocsátani a maga szintjére az alatta lévő fokokból. A szülőknek az a törekvése, hogy a gyerekeik 1-1 létrafokkal feljebb jussanak.

VI. SÁNTA FERENC: HÚSZ ÓRA

1. Milyen műfaji megjelölésekkel illették a művet megjelenésekor? Miért? Melyiket találja a legpontosabbnak? Indokolja!(3-3-1, összesen 7 pont)

Műfaj	Magyarázat
1. szociográfia	A mű tényszerű pontossággal mutatja be a parasztság életét a jelenben és a múltban.
2. riportregény	Két önálló, mégis összefüggő riportot tartalmaz
3. krónika	A parasztság életét tényszerű formában rögzítő történeti mű
Választás:	Indoklás:

(Minden más jó műfajmegjelölés és minden helyes indoklás elfogadható.)

2. A parasztság történelmének 3 nagy fordulópontjára tekint vissza az író. Melyek ezek? (3 pont)

a) földosztás

b) 50-es évek eleje

c) 1956

3. A műben az író különböző karaktereket mutat be. Jellemezze őket 3-3 fontos megjegyzést, utalást téve! (12 pont)

a) Csókos Cuha András: nem akarta, nem merte először elfogadni a neki juttatott 8 hold földet, de aztán írásbeli nyilatkozatot tett, hogy ezt a földet senkinek nem adja vissza. Ezért ő egyedül nem lépett be a szövetkezetbe, magára maradt.

b) igazgató Jóska: cseléd volt, a legtehetségesebb ember a faluban, világosan látó, a falu javát szolgálja. 1956-ban rálőtt egy vele egysorsú parasztember. Igazgató Jóska indulatait nehezen fékezi, megbosszulja az őt ért támadást, de tud megbocsátani is.

c) az orvos: A fiatalember 3 éve él a faluban. Tisztelik, a falu azt hiszi, soha nem akar majd elmenni. Valójában a fiatal orvos szenved falun, Pestre vágyik: berendezi a pincéjét bárnak, és a fővárosba álmódja magát.

d) a gróf: A hajdani földtulajdonost cselédszeretője tartja el. Az asszony sokat dolgozik, hogy a gróf kényelmesen élhessen (kakaó, méz).A gróf legfőbb foglalatossága: vizsgálja a hangyák viselkedését. A különböző bolyok egyedei megölik egymást (lsd.: emberi társadalom).

4. Mire kíván az író magyarázatot találni? Mit kíván bemutatni? (2 pont)

a) A faluban történt 1956-os gyilkosság indítékaira, társadalmi előzményeire.

b) Be kívánja mutatni, milyen volt a parasztság múltja.

VII. DARVASI LÁSZLÓ: TRAPITI ÉS A BORZASZTÓ NYÚL

1. Mi a trapitizés? Sorolja fel 4 jellemzőjét! (4 pont)

- a) mókázás
- b) köszönési forma
- c) a lényeg az, hogy szeretet legyen benne
- d) az életet segíti, a világba lépés lehetőségét teremti meg; azt tenni, amit az ember a legjobban szeret

(További válaszlehetőségek: észrevenni, vigasztalni, segítséget kérni, életet menteni, bajból kikászálódni, szabadnak lenni, akár szerelmi vallomás. Trapiti vezette be szeretet és jóság együttműködése céljából.)

2. Milyen hagyományos népmesei elemek és milyen más, inkább a krimire jellemző motívumok találhatók a könyvben?(3-3, összesen 6 pont)

Népmesei elemek	Egyéb motívumok
mesei helyszínek	megoldatlan rejtélyek
érdekes szereplők	a cselekményszálak feldarabolása, egymásba fonódása
mesei fordulatok	nagy célok és tettek hiánya

Továbbá: varázserejű tárgyak(pl. varázs fakánál) krimibe illő szereplők (pl. Hektor Viktor)

3. Írja a nevek mellé egy-két szóban a szereplőre legjellemzőbb tulajdonságot vagy cselekedetet! Állítsa párba az összeillő szereplőket!(A betűket írja egymás mellé!) (12-6, összesen 18 pont)

- a) Bánatos Olivér: festő
- b) Holle mama: a tökfőzés világbajnoka
- c) Nocsak Endre: mindenem elámul
- d) Úhüm néni: köt
- e) Böckelöki király: bizurr-mizurr király
- f) Babéros Néró: költő
- g) Müller igazgató: felügyelő
- h) Dregdalon Billi: széncinege és szuperkém
- i) Úhüm bácsi: polgármester
- j) Malvin királynő: bizurr-mizurr királynő
- k) Károly professzor: tudós
- l) VirágViola: virágáros kislány,
később Bánatos Olivér

Összeillő párok: a-l, b-g, c-h, d-i, e-j, f-k

VIII. ÖSSZEHASONLÍTÓ FOGALMAZÁS

Válasszon ki **két-három** tetszés szerinti művet az olvasmányok közül, és írjon egy maximum 3 oldalas dolgozatot az alábbi címmel: Bűnök, bűnhódések, büntetések.
(A *nyelvhelyességi és a helyesírási hibákért pontlevonás jár.*) (40 pont)

Értékelési szempontok:

- Hogyan tudja a tanuló megfogalmazni a választott művek lényegét a cím szempontjából?
- Mit emel ki a témák megformálásából?
- Mennyire képes összehasonlítani az adott alkotásokat?
- Milyen dolgozatának felépítése?
- Milyen a stílusa?

Pontozás:

Pl. a „közepes” szintű fogalmazás pontszáma 20, a „jó”-nak minősíthetőé 30, de köztes pontszám is adható (tartalmi hiányok, szerkesztési és nyelvhasználati hibák miatt).

*

Továbbküldhető a 120 pontot elérő dolgozat.

Kizáró ok: 3-nál több durva helyesírási hiba, rendetlen külalak, olvashatatlan írás.

A beküldött dolgozatokat a zsűri összehasonlítja és újrapontozza.

A döntőbe jutás várható ponthatára 150—160 pont.

Egyéb tudnivalók: az iskolának küldött kísérőlevélben.

Köszönjük a közreműködést!

A versenybizottság